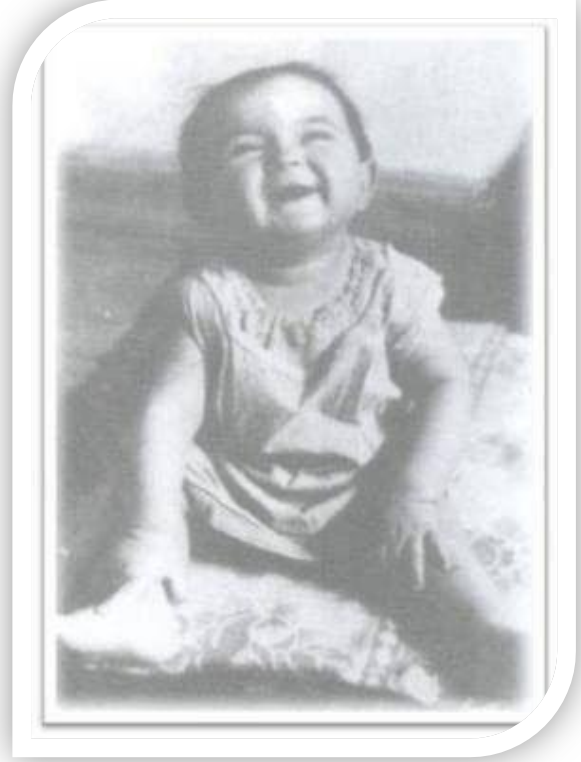

Hüseyin Nihâl Atsız'ın Hayatı ve Eserleri (1905-1975)

Yakın geçmişimizin önemli düşünürlerinden biri olan Nihal ATSIZ, hem çalışmalarıyla tarihimizin en eski dönemlerine kadar ışık tutabilen büyük bir tarihçi; hem atlıyı atından indirebilecek kadar güçlü bir yazar – şair; hem de Türklük Bilimi'nin ilgilendiği konularda kaynak sayılabilecek derecede önemli eserler veren bir şahsiyettir.

12 Ocak 1905'te İstanbul Kadıköy'de doğan Atsız, baba tarafından Gümüşhane'ye bağlı Torul kazasının Midi köyündeki Çiftçioğulları ailesine, anne tarafından ise Trabzon'un Kadioğulları ailesine mensuptur. Hüseyin Nihal Atsız, Deniz Kuvvetleri'nde Deniz Güverte Binbaşılığında emekli olan Mehmet Nail Bey'in, bir Deniz Yarbayının kızı olan Fatma Zehra Hanım ile evliliğinden olan üç çocuklarından biridir. Atsız'ın bir kardeşi yine bir eğitimci ve yazar olan Ahmet Nejdet Sançar, diğer kardeşi ise Fatma Nezihe Çiftçioğlu'dur.

Hüseyin Nihâl Atsız, ilkokula altı yaşında, Kadıköy'deki Fransız okulunda, Latin harfli öğretim ile başlayan Atsız, buranın yanmasıyla Alman Mektebi'ne verilmiştir. (1911)

Bir süre sonra babası Mehmed Nail Bey'in Kızıldeniz'deki görevinden ötürü Süveyş'te bir Fransız İlkokulu'na devam ettiyse de, babasının İstanbul'a dönme emrini alması ile İstanbul'a gelen Atsız, Kasımpaşa'daki Cezayirli Gâzî Hasan Paşa mektebine kaydolmuştur.

Ailesinin Kasımpaşa'dan Kadıköy'e

taşınması ile hususi Osmanlı İttihâd Mektebi'nde öğrenimine devam etmiş, babası kol ağası olarak 1. Cihan Harbi'ne gitmesi yüzünden Kadıköy Sultanîsinin rüşdiye (ortaokul) kısmına geçiş yapmıştır. Buradan da İstanbul Sultanîsi'ne geçen Atsız, 1922 tarihinde Lise öğrenimini tamamlamıştır.

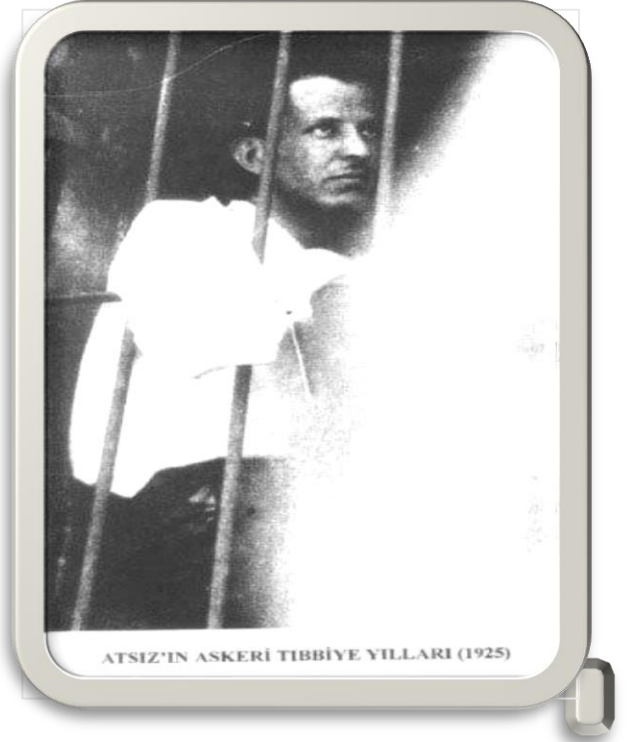
1922 yılında imtihanla Askerî Tıbbiyeye girmiştir. O yıllarda tıbbiyede komünistlik ve birtakım azınlık milliyetçiliği güden öğrenciler vardı. Bu öğrenciler ile Türk öğrenciler arasında sık sık tartışmalar olur, bu tartışmalar ara sıra da yumruk kavgasına dönerdi.

Ziya Gökalp'in cenaze töreninin yapıldığı günün akşamı, Türk öğrenciler ile diğer öğrenciler arasında çıkan bir kavga sonucunda, Atsız'a, öğrenciliği sırasında işleyeceği herhangi bir suç neticesinde Askerî Tıbbiyeden çıkarılacağı cezası verilmiştir.

Askerî Tıbbiyenin 3. sınıfında iken, aralarında birtakım meseleler geçen Arap asıllı Bağdatlı Mesud Süreyya Efendi adlı bir teğmenin kasdi bir şekilde lüzumsuz bir yerde istediği selâmı vermediği için, 4 Mart 1925 tarihinde Askeri Tıbbiyeden atılmıştır.

Bu hadiseden sonra üç ay kadar Kabataş Lisesi'nde yardımcı öğretmenlik yapan Atsız, daha sonraları Deniz Yolları'nın Mahmut Şevket Paşa adlı vapurunda kâtip muavini olarak vazife görmüş ve bu vapurla İstanbul-Mersin arasında birkaç sefer yapmıştır.

1926 yılında İstanbul Darülfünûn'un Edebiyat Fakültesi'nin "Edebiyat Bölümüne ve İstanbul Dârülfünûnunun yatılı kısmı olan Yüksek Muallim Mektebi'ne kaydolan Atsız, bir hafta sonra askere çağırılmış, tecil isteği kabul edilmeyen Atsız askerliğini 9 ay olarak (28 Ekim 1926-28 Temmuz 1927) İstanbul' da Taşkışla'da 5. piyade alayında er olarak yapmıştır. Ahmet Naci adlı arkadaşı ile birlikte hazırladığı "Anadolu'da Türklere ait yer isimleri" adlı makalenin Türkiyat Mecmuası'nın ikinci cildinde yayınlanması ile hocası olan M. Fuad Köprülü'nün dikkatini çeken Atsız, 1930 yılında Edirneli Nazmî'nin divanı üzerinde mezuniyet çalışması yapmış (Divan-ı Türki-i Basit, gramer ve lügati, 1930, 111 s. Türkiyat Enstitüsü Mezuniyet Tezi, no 82) ve aynı yıl Edebiyat Fakültesi'nden mezun olmuştur. Atsız'ın sınıf arkadaşları arasında Tahsin Banguoğlu, Ziya Karamuk, Orhan Şâik Gökay, Pertev Nailî Boratav, Nihad Sami Banarlı gibi isimleri sayabiliriz.

Mezuniyetini müteakip Edebiyat Fakültesi Dekanı olan hocası Prof. Dr. M. Fuad Köprülü, Maarif Vekâleti nezdinde Atsız için tavassutta bulunarak, Yüksek Öğretmen Okulu'nu öğrenci

olarak bitirdiği için, liselerde yapması gereken 8 yıllık mecburi hizmetini affettirmiş ve Atsız'ı kendisine asistan almıştır (25 Ocak 1931).

Atsız, 15 Mayıs 1931'den 25 Eylül 1932 tarihine kadar Atsız Mecmua (17 sayı)'yı çıkarmaya başladı. M. Fuad Köprülü, Zeki V. Togan, Abdülkadir İnan gibi edebiyat ve tarih bilginlerinin de dahil bulunduğu bir kadro ile yayın hayatına atılan bu "Türkçü ve Köycü" dergi, devrinde ilim, fikir ve sanat alanında çok tesir yaratan Türkçü bir çığır açmış, adetâ Cumhuriyet devri Türkçülüğü'nün öncüsü olmuştur. Atsız, kendini tanıtmaya başlayan ilk yazılarını (H. Nihâl) imzası ile, hikâyelerini de (Y.D.) imzası ile, bu dergide neşre başlamıştır.

1931 yılında Darülfünunun felsefe bölümünden mezun olan ilk eşi Mehpere Hanım ile evlenmiş, 1935 yılında ayrılmıştır. 1932 Temmuzunda Ankara'da toplanan Birinci Türk Tarih Kongresi esnasında, Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'a Dr. Reşid Galib'in yaptığı haksız hücum üzerine Atsız, içerisinde ikinci eşi Bedriye (Atsız) ile Pertev Nailî Boratav'ın da bulunduğu 8 arkadaşı ile, Dr. Reşid Galib'e "Zeki Velîdî'nin talebesi olmakla iftihar ederiz" diyen bir protesto telgrafi çekmiş ve bu telgraf üzerine de mimlenmiştir.

19 Eylül 1932'de Dr. Reşid Galib, Maarif Vekili olmuş ve kısa bir müddet sonra da Prof. M. Fuad Köprülü'nün dekanlıktan ayrılması üzerine Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na vekâleten bakan Ali Muzaffer Bey asaleten tâyin edilmiştir. Atsız'ı üniversiteden uzaklaştırmak için fırsat arayan Reşid Galib, Atsız'ın, Atsız Mecmua'nın 17. Sayısındaki "Darülfünun'un kara, daha doğru bir tabirle, yüz kızartacak listesi" adlı makalesi ile bu fırsatı yakalamış ve Edebiyat Fakültesi Dekanı, Atsız'ın üniversite asistanlığına son vermiştir (13 Mart 1933). Üniversiteden çıkarılmasından birkaç gün sonra Atsız, Edebiyat Fakültesi'nin Dekanı'nı Tokatlıyan'daki bir çayda yakalayıp yüzlerce kişinin önünde tokatlamıştır. Atsız'a bu hadise için hiçbir şekilde tepki gösterilmemiştir.

Üniversite asistanlığından çıkarılan Atsız (Mart 1933), Malatya Ortaokulu'na Türkçe öğretmeni olarak tayin edilmiştir. Malatya'da kısa bir müddet (8 Nisan 1933 – 31 Temmuz 1933) Türkçe öğretmenliği yapan Atsız, Edirne Lisesi edebiyat öğretmenliğine tayin edilmiştir. Atsız'ın Edirne'deki edebiyat öğretmenliği de 3-4 ay kadar kısa bir müddet devam etmiştir. (11 Eylül 1933-28 Aralık 1933). Edirne'de iken Atsız Mecmua'nın devamı mahiyetindeki "Aylık Türkçü dergi" olan Orhun (5 Kasım 1933 – 16 Temmuz 1934, sayı 19)'u yayınlayan Atsız, Orhun'da Türk Tarih Kurumu tarafından

çıkarılan ve liselerde ders kitabı olarak okutulan dört ciltlik tarih kitaplarının yanlışlarını ağır bir şekilde tenkit ettiği için vekâlet emrine alınmış, (28 Aralık 1933), 9. sayısında da Orhun, Bakanlar Kurulu kararı ile kapatılmıştır.

Eşi Bedriye Atsız ve oğlu Yağmur Atsız ile

9 ay vekâlet emrinde kalan Atsız, Kasımpaşa'daki Deniz Gedikli Hazırlama Okulu'na Türkçe öğretmeni olarak tayin olunmuştur (9 Eylül 1934). 27 Şubat 1936 tarihinde ikinci eşi olan Bedriye Hanım (Atsız) ile evlenen Atsız'ın bu evlilikten 4 Kasım 1939 tarihinde Yağmur ve 14 Temmuz 1946 tarihinde de Buğra adlı iki oğlu olmuştur.

Atsız Bey ikinci eşi Bedriye Atsız'dan da Mart 1975 tarihinde ayrılmıştır. Atsız Bey, Kasımpaşa'daki Deniz Gedikli Hazırlama Okulu'nda Türkçe öğretmeni olarak 4 yıl kadar çalışmış ve 1 Temmuz 1938 tarihinde bu

vazifesinden ihraç edilmiştir. Bunun üzerine, Özel Yüce-Ülkü Lisesi'ne geçen ve burada 1938 yılından 1939 yılının Haziranı'nın sonuna kadar edebiyat öğretmenliği yapan Atsız, 19 Mayıs 1939 – 7 Nisan 1944 tarihleri arasında yine özel bir lise olan Boğaziçi Lisesi'nde edebiyat öğretmenliğinde bulunmuştur.

Atsız, Boğaziçi Lisesi'nin Türkçe öğretmeni iken Orhun (1 Ekim 1943 – 1 Nisan 1944, sayı 10-16, 7 sayı)'u yeniden neşre başlamıştır. II. Dünya Savaşı sıralarında yerli komünistler faaliyetlerini fevkalade arttırdıkları hâlde, resmî makamlar bu aşırı hareketlere karşı tedbir almak yerine, seyirci kalmaktaydılar.

Atsız'ın yurt içinde beğeni toplaması üzerine, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel tarafından görevine son verilmiş, izleyen süreçte mektubunda “vatan haini” dediği Sabahattin Ali tarafından kendisine dava açılmıştır. İkinci oturumu 3 Mayıs 1944'te yapılan davanın sonucunda Atsız 6 ay hapse mahkum edilmiş, bu ceza sonradan

ertelenmiştir. Sonrasında açılan davada aldığı 6,5 yıllık ceza ise temyiz yoluyla bozulmuştur. Davaların sürdüğü bu süreç içerisinde, Atsız çok kötü koşullarda yargılanmış, “tabutluk” adı verilen küçük bölmelere bırakılmış, akreplerin yaşadığı dar yerlerde aç susuz bırakılmıştır.

Atsız ile aynı dönemde, aralarında Alparslan Türkeş, Orhan Şaik Gökyay, Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkan ve Osman Yüksel Serdengeçti gibi büyük şahsiyetlerin de bulunduğu kişiler de tutuklanmış, sonradan karar Askeri Yargıtay tarafından bozulmuştur.

Nisan 1947’den Temmuz 1949’a kadar kendisine iş verilmeyen Atsız, geçinmek için kitaplarından bazılarını satmak zorunda kalmıştır. Bir müddet Türkiye Yayınevi’nde çalışan

Atsız, Türk-Rus savaşlarının özeti olan “Türkiye Asla Boyun Eğmeyecektir” adlı kitabını da Sururi Ermete adlı şahsın adı ile yayınlamak zorunda kalmıştır.

Atsız’ın sınıf arkadaşlarından Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu Millî Eğitim Bakanı olunca Atsız’ı 25 Temmuz 1949’da Süleymaniye Kütüphanesi’ne “uzman” olarak tayin etmiştir. Bir müddet bu vazifede çalışan Atsız, Demokrat Parti’nin iktidara gelmesinden sonra Haydarpaşa Lisesi Edebiyat Öğretmenliğine tayin olmuştur (21 Eylül 1950). 4 Mayıs 1952 tarihinde Ankara Atatürk Lisesi’nde vermiş olduğu “Türkiye’nin Kurtuluşu” konulu bir konferans üzerine. Cumhuriyet

Gazetesi Atsız’ın aleyhine yalan yayın yapmış, hakkında Bakanlık tarafından tahkikat açılan Atsız’ın konuşmasının ilmî olduğu tespit edilmiş, fakat Atsız Haydarpaşa Lisesi’ndeki edebiyat öğretmenliği görevinden “muvakkat” kaydı ile alınarak (13 Mayıs 1952) yine Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki vazifesine tayin edilmiştir.

31

Mayıs 1952 tarihinden emekliliğini istediği 1 Nisan 1969 tarihine kadar Süleymaniye Kütüphanesi’nde çalışan Atsız’ın en uzun süreli memuriyeti bu kütüphanedeki memuriyet olmuştur. 1962’de Türkçüler Derneği’ni kurmuş ve ölümüne kadar Ötüken dergisini çıkarmıştır. Özellikle 1965 yılından başlayarak Doğu ve

Güneydoğu bölgelerinde baş gösteren “yıkıcılık” ve “bölücülük” hareketleri hakkında yazılar yazmış ve bu makaleler hakkında savcılıkça tahkikat açılmıştır. Uzun duruşmalardan sonra mahkeme Ötüken’in sahibi Atsız’ı ve sorumlusu Mustafa Kayabek’i 15’er ay hapse mahkûm etmiştir. Mahkeme başkanının karara katılmadığı ve 2-1’lik ekseriyetle verilen bu karar, temyiz edilince Yargıtay tarafından bozulmuş, fakat aynı mahkeme kararda ısrar edince Yargıtay hükmü tasdik etmiştir. Atsız ve Mustafa Kayabek “Tashih-i karar” isteğinde bulunmuşlar fakat bu istekleri mahkemece kabul edilmemiş ve böylece mahkûmiyet kararı kesinleşmiştir. Kronik enfarktüs, yüksek tansiyon ve ağır romatizmadan rahatsız olduğu için Haydarpaşa Nümune Hastanesine yatan Atsız’a, Haydarpaşa Nümune Hastanesi tarafından “Cezaevine konulamayacağı” kaydı bulunan rapor verilmiş, fakat 4 aylık bir rapor Adli Tıp tarafından kabul edilmemiş ve “reviri olan cezaevinde kalabilir” şeklinde değiştirilmiştir. Bunun üzerine infaz savcılığı 14 Kasım 1973 Çarşamba günü sabahı Atsız’ı evinden aldırarak Toptaşı Cezaevi’ne sevk etmiştir. 40 kişilik adi suçlular koğuşuna konulan Atsız, bir müddet sonra reviri olan Sağmalcılar Cezaevi’ne nakledilmiştir. Atsız, kesinleşen 1,5 yıllık cezasını çekmek için hapse girince, Atsız’ın yazılarından, fikirlerinden ve eserlerinden feyz alan milliyetçi ilim adamları, üniversite mensupları, gençlik teşekkülleri, kültür dernekleri vasıtası ile Türk milleti, Cumhurbaşkanına başvurup “Atsız’ı affetmesini” istemiştir. Atsız Ata, suç işlemediğini belirterek bizzat “af” talep etmediği halde, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk yetkisini kullanarak Atsız’ın cezasını affetmiştir. 22 Ocak 1974’te Bayrampaşa Cezaevi’nden tahliye edilen Atsız, 1,5 yıllık cezasının 2,5 ay kadarını cezaevinde geçirmiştir.

Fikirleri ile yaşayışını “telif eden” bir karaktere ve şahsiyete sahipti. İbn’ül Emin Mahmut Kemal İnal’ın tarifi ile “Atlıyı atından indirecek derecede şiddetli yazılar yazan” Atsız, ateşli ve keskin bir üslûba sahip olması yanında, hususi hayatında; sakin, kibar, mülayim, nüktedan ve şakacı idi. Kendisinden kaç yaş küçük olursa olsun herkese “Bey” diye hitap ederdi. Vakur davranışı ve tevazu içinde yaşayışı ile, dimdik başı ve sağlam karakteri ile Atsız Bey, Türk tarihinin derinliklerinden kopup gelen bir “Türk Beyi” idi.

Hayatı boyunca Atsız ile uğraşılmıştır. Her seferinde de uğraşanlar yenilmiştir. Mağlup olanların yerine yenileri gelmiş, fakat ne Atsız’ı yıldırabilmişler ne de “ülkü”sünü yenebilmişlerdir. Atsız, hayatında bir defa, o da ölüme karşı, mağlup olmuştur.

Kardeşi Türkçü Necdet Sançar

Küçük kardeşi Necdet Sançar’ın ani ölümü Atsız için çok acı bir darbe olmuş ve Atsız,

Sançar'ın ölümünden sonra ancak 10 ay kadar yaşayabilmiş, bu yüzden de üzerinde çalıştığı eserlerini bitirememiştir. 1975'in Kasım ayının ortalarında hasta olduğundan şüphelenmiş, yapılan muayene ve testler sonucunda bir hastalık bulunamamıştır.

10 Aralık 1975 Çarşamba gününün akşamı kalp krizi geçirmiş, gelen doktor enfarktüs olduğunu anlayamamıştır. Ertesi akşam Atsız'ı ziyaret eden yeni bir kriz, Atsız'ı aramızdan alıp götürmüştür (11 Aralık 1975 Perşembe).

Atsız'ın Cenazesi

Yarım asırdır hiç bir kuvvetin Türkçülüğün burcundan indiremediği bayraklarından birincisi olan Atsız Bey'e Kurban Bayramı dolayısı ile ziyaret yapmak isteyenler, 13 Aralık 1975 tarihinde Kurban Bayramının ilk günü Kadıköy Osmanağa Camii'nde son vazifelerini ifa ettiler ve kılınan ikindi namazını müteakip Osmanağa Câmii'nden Karacaahmet mezarlığına kardeşi Necdet Sançar'ın yanına kadar, O'nu eller üzerinde taşıdılar.

Edebi Kişiliği ve Eserleri:

Şiir, roman ve araştırma alanlarında eserler vermiştir. Türkçülük hareketinin önde gelen temsilcilerindendir. Tarihi romanlar yazmıştır. Coşkun bir anlatımı, zengin bir hayal gücü vardır. Eserlerinde geçmişimizdeki kültürel zenginlikleri, kahramanlıkları başarılı bir şekilde anlatmıştır. Düşüncelerini çıkarmış olduğu Atsız Mecmua, Orkun, Ötüken dergilerinde yayımlamıştır. Yazılarında Atsız, H. Nihal Atsız, Çiftçioğlu, Çiftçioğlu H. Nihal, Y.D.T. Bayındırlı, Selim Pusat ve Sururi Ermete gibi müstear adlar kullanmıştır. Türk ilim ve düşünce hayatında önemli izleri olan bir yazar ve fikir adamıdır. Türk Tarihini bir bütün olarak görmüş ayrı ayrı Türk Devletlerinin birbirlerinin devamı olan bir devlet olarak görülmesi gerektiğini savunmuştur. Ömer Seyfettin, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Rıza Nur gibi öncülerin yolundan gitmiştir. Başarılı bir şekilde Türkçeyi savunmuştur. Bozkurtların Ölümü, Bozkurtların Dirilişi ve Deli Kurt adlı romanları en başarılı romanlarıdır. Bu romanları tarihi roman niteliği taşımaktadır.

Yaşayan canlı Türkçeyi başarı ile kullanmıştır. Şiirlerinde sosyal konuların yanı sıra aşk ve yalnızlık duygularını ele alan yazar daha ziyade fikir yazıları savunduğu düşünceler ve romancılığı ile ün kazanmıştır.

Romanları:

Dalkavuklar Gecesi, İstanbul 1941
Bozkurtların Ölümü, İstanbul 1946
Bozkurtlar Diriliyor, İstanbul 1949
Deli Kurt, İstanbul 1958
Z Vitamini, İstanbul 1959 Ruh Adam, İstanbul 1972

Öyküleri:

Dönüş (1943)
Şehidlerin duası (1943)
Erkek Kız (1931)
İki Onbaşı (1931)
Her Çağın Masalı (Boz Oğlanla Sarı Yılan
(1966)

İncelemeler:

Türk Tarihi Üzerine Toplamalar
Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi
Türk Edebiyatı Tarihi
Türk Ülküsü
Osmanlı Tarihine Ait Takvimler
Türk Tarihinde Meseleler

Şiir:

Yolların Sonu (1946)